

Yabancı Dil Olarak Türkçe B1-B2 Düzeyi Ders Kitaplarında Yer Alan Tanınmış Kişilerin Kültürel Aktarım Açısından İncelenmesi

Examination of Prominent Figures in Turkish as a Foreign Language B1-B2 Level Textbooks in Terms of Cultural Transmission

Öğr. Gör. Sıla TÜRKAY YAVUZEL

ORCID: 0000-0001-8458-7811 ♦ Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi ♦
silayavuzel@uludag.edu.tr

Prof. Dr. Kelime ERDAL

ORCID: 0000-0001-8205-2530 ♦ Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi ♦
kelime@uludag.edu.tr

Gülşah GÖLEN

ORCID: 0009-0008-3485-2988 ♦ Öğretmen, MEB ♦ gulsah92tasyurt@gmail.com

Kübra Nur ÜNLÜSOY MERT

ORCID: 0000-0003-4724-5585 ♦ damlakubra9@gmail.com

Raziye DEVECİ

ORCID: 0000-0003-3554-3905 ♦ raziyedevenci09@gmail.com

Aise SAİTOGLOU

ORCID: 0000-0002-2631-5313 ♦ ayse_s.o94@hotmail.com

Emine ÖZOĞUL

ORCID: 0009-0002-1774-4439 ♦ Bursa Uludağ Üniversitesi, Y. Lisans Öğrencisi ♦
e.kyncu@gmail.com

Rumeysa BAL

ORCID: 0009-0003-2754-8594 ♦ rmysacskn@gmail.com

Öğr. Gör. Tarık UÇAR

ORCID: 0000-0003-0717-5041 ♦ İstanbul Beykent Üniversitesi ♦ tarkucar@hotmail.com

Özet

Türkiye'nin, komşu ülkelerle olan ilişkilerinin gelişmesi, Türk Cumhuriyetleri ile gerçekleştirilen iş birlikleriyle Türk Dünyasında etkililiğinin artması, Dünya ülkeleri arasında stratejik öneme sahip bir ülke olması; savaş, ticaret, eğitim, turizm, evlilik gibi sebeplerle göç alan bir ülke olmasına bağlı olarak Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi her geçen gün önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ile ilgili yapılan bilimsel ve akademik çalışmalar yayınlanmakta, müfredat tasarımları hazırlanmakta ve ders materyalleri geliştirilmektedir. Özellikle ders materyalleri ile ilgili yapılan çalışmalar, öğretim sürecinin zenginleştirilmesi, öğretim hedeflerine ulaşılmasını etkilemesi bakımından önemlidir. Öğretim materyallerinin ilk sırasında ders kitaplarının geldiği söylenebilir. Ders kitapları eğitim-öğretim sürecinin en önemli materyallerinden biridir. Ders kitaplarının kolay ulaşılabilir olması, ders dışında öğrencilerin çalışma ve tekrar yapmalarına olanak sağlaması, ekonomik olması, öğretim programlarının kazanımlarına uygun içerikleri belirli plan ve program dâhilinde sunması, öğretmen ve öğrencilere kılavuzluk etmesi gibi sebeplerle öğretim sürecinde en çok tercih edilen gereçlerden biridir.

Bu durum ders kitaplarının belirli ilkelere göre hazırlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Buna göre ders kitaplarının hedef kitleye uygunluk, kullanılabilirlik, içeriğin uygunluğu, görsellik, ilgi çekici olma açısından gerekli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Söz konusu gereklilikler ve özellikler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak olarak kullanılan ders kitapları için de geçerlidir. Dil ve kültürün birbirini beslediği ve etkilediği çift yönlü ilişkiden hareketle dil öğretiminin aynı zamanda dilin ait olduğu kültürün tanıtımı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu bağlamda dil öğretim setlerinin kültür tanıtımı açısından da bir araç olduğu düşünülmelidir ve ders kitapları hazırlanırken bu hususa dikkat edilmelidir. Dil öğretiminde kültürel unsurların yer alması gerektiği düşüncesinden hareketle ders kitaplarında yerel ve evrensel kültürel değerlere yer verilmelidir. Bu şekilde öğrencilerin hem dilin ait olduğu toplumun kültürünü tanımaları hem de farklı kültürler arasında mukayese yapmaları sağlanabilir. Bu durum Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi için hazırlanmış ders kitapları için de düşünülmelidir. Ders kitaplarında yer alan kültür unsurları arasında Türkiye’de ve Dünya’da tanınmış kişiler, öğrencilerin derse ilgilerinin artmasına yardımcı olabilir. Bu çalışmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarında yer alan tanınmış kişileri kültürel tanıtım ve kültürlerarası etkileşim açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Gazi TÖMER B1 – B2, İstanbul Yabancılar için Türkçe B1-B2, Yedi İklim B1-B2, Yeni Hitit B1-B2 seviye ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırma yalnızca söz konusu ders kitapları ile sınırlandırılmış olup çalışma kitapları ve diğer yardımcı kitaplar kapsam dışında tutulmuştur. Tarama modeli ile tasarlanan çalışmada, belge analizi yöntemi kullanılarak ders kitaplarındaki tanınmış kişiler, tanınmış oldukları alanlara göre sınıflandırılmış ve betimlenmiştir. Çalışmanın problem durumu olarak incelenen tanınmış kişiler; Türk ve Dünya tarihi açısından önemli tarihi kişiler, liderler ve devlet adamları, bilim adamları ve mucitler, sporcular, edebi şahsiyetler, sanatçılar olarak kategorilere ayrılmıştır. Belirlenen kategorilere ders kitaplarında farklı oranlarda yer verildiği tespit edilmiştir. Bunun yanında yerel ve evrensel kültüre mensup tanınmış kişilere yer verme oranlarının ders kitaplarına göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ders kitaplarında yer alan tanınmış kişilere ait görsellerin yetersiz olduğu, bazı görsellerin hedef kitleye uygun olmadığı saptanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise ders kitaplarının incelenmesinden elde edilen veriler yorumlanmış; ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara yönelik önerilere yer verilmiştir. Bu çalışmanın yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım, kültürlerarasılık, dil ve kültür alanında yapılacak çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Ders Kitapları, Kültürel Aktarım, Kültürlerarası Etkileşim, Tanınmış Kişiler

Abstract

The development of Turkey's relations with neighboring countries, its increasing effectiveness in the Turkic World with the cooperation with the Turkish Republics, its becoming a country of strategic importance among the countries of the world; Teaching Turkish as a foreign language is gaining importance day by day, as it is a country that receives immigrants for reasons such as war, trade, education, tourism and marriage. In this regard, scientific and academic studies on Teaching Turkish as a Foreign Language are published, curriculum designs are prepared and course materials are developed. In particular, studies on course materials are important in terms of enriching the teaching process and affecting the achievement of teaching goals. It can be said that textbooks come first among teaching materials. Textbooks are one of the most important materials in the education process. Textbooks are one of the most preferred materials in the teaching process for reasons such as being easily accessible, allowing learners to study and revise outside the classroom, being economical, presenting content appropriate to the achievements of the curriculum within a certain plan and program, and guiding teachers and learners. This situation has revealed the necessity of preparing textbooks according to certain principles. Accordingly, textbooks must have the necessary qualities in terms of suitability for the target audience, usefulness, suitability of the content, visuality and being interesting. These requirements and features are also valid for textbooks used as resources in teaching Turkish as a foreign language. Based on the two-way relationship in which language and culture feed and influence each other, it can be concluded that language teaching is also the promotion of the culture to which the language belongs. In this context, language teaching sets should be considered as a tool for cultural promotion, and this should be taken into consideration when preparing textbooks. Based on the idea that cultural elements should be included in language teaching, local and universal cultural values should be included in textbooks. In this way, students can both get to know the culture of the society to which the language belongs and make comparisons between different cultures. This situation should also be considered for textbooks prepared for Teaching Turkish as a Foreign Language. Among the cultural elements included in the textbooks, well-known people in Turkey and the world can help increase students' interest in the course. The aim of this study is to examine the well-known people in the textbooks prepared for teaching Turkish as a foreign language in terms of cultural transmission and intercultural interaction. The study group of the research consists of Gazi TÖMER B1 - B2, Istanbul Turkish for Foreigners B1-B2, Yedi İklim B1-B2, Yeni Hitit B1-B2 level textbooks. The research was limited only to the textbooks in question, and workbooks and other supplementary books were excluded from the scope. In the study designed with the scanning model, well-known people in the textbooks were classified and described according to the fields in which they are known, using the document analysis method. Well-known people examined as the problem situation of the study; Important historical persons in terms of Turkish and World history are divided into categories as leaders and statesmen, scientists and inventors, athletes, literary figures and artists. It has been determined that the determined categories are included in different proportions in the textbooks. In addition, it has been

concluded that the rate of including well-known people from local and universal cultures varies according to textbooks. In addition, it was determined that the images of well-known people in the textbooks were insufficient and some images were not suitable for the target audience. In the conclusion part of the study, the data obtained from the examination of the textbooks were interpreted; The results obtained and suggestions regarding these results are included. It is thought that this study will help studies in the fields of cultural transmission, interculturality, language and culture in teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Textbooks, Cultural Transmission, Intercultural Interaction, Prominent Figures

Giriş

Ticaret, eğitim, seyahat gibi nedenlerle milletlerarası ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak yabancı dil öğrenme gereği gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Türkiye'nin Dünya ülkeleri arasındaki konumunun güçlenmesine paralel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi önemli hâle gelmiştir ve bu konudaki çalışmalar da giderek artmaktadır. Her yıl Dünya'nın farklı coğrafyalarından Türkiye'ye eğitim, evlilik, turizm, ticaret gibi farklı sebeplerle kişiler gelmektedir. Buna bağlı olarak Türkçenin yabancılara öğretimi konusu eğitimcilerin, dil öğretim kurumlarının, dil araştırmacılarının gündemindedir.

Yabancı dil öğretimi yöntem ve teknikleri yabancı dil öğretimi ilkeleri doğrultusunda geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bu nedenle dil öğretiminde kullanılan materyallerin yabancı dil öğretimi ilkelerine göre hazırlanması gerekir. Göçer ve Moğul'a göre (2011) günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin, uygun materyallerle zenginleştirilen ortamlarda ve kültürel unsurlarla desteklenmiş materyallerle yürütülmesi fikri benimsenmektedir. Güzel ve Barın'a göre (2016) Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde en önemli ilkelerden biri dil ile kültürün de verilmesidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dili daha iyi kavramalarında, doğru ve etkili iletişim kurmalarında, Türkiye'ye adaptasyonlarında dilin kültürle birlikte tanıtılması, aktarılması önemli rol oynamaktadır. Bu noktada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde hazırlanan materyallerin, kullanılan ders kitaplarının niteliği önem kazanmaktadır. Çünkü ders kitapları ekonomik olması, kolayca taşınabilmesi ve çoğaltma imkânının olması, içeriğin belirli bir plan ve program dahilinde düzenli sunumu, izlemeyi, ödevlendirerek pekiştirmeyi ve değerlendirmeyi kolaylaştırması gibi özellikleriyle öğrenme ve öğretmen sürecinin en temel ve yaygın ders materyalleridir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları hazırlanırken Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ilkelerinden biri olan kültürel aktarım, dil ile kültürün de verilmesi ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Öztürk'e göre (2016) hazırlanan ders kitaplarında izlenecek belli bir kültür politikasına göre yerel ve evrensel kültürel öğeler yer almalıdır. Bu amaçla A1-A2 başlangıç düzeyinde ağırlıklı olarak evrensel kültür öğelerine ilerleyen seviyelerde hedef dile ait kültürel öğelere ağırlık verilebilir (Öztürk, 2016). Bu yaklaşım hedef dili öğrenenlerin dile ait adaptasyonlarında ve hedef dili konuşan diğer insanlarla başarılı ve güçlü bir iletişim kurmalarında yararlı olacaktır.

Yabancı dil sınıflarında öğrencilerin öğrenim şartlarını iyileştirebilmek için öncelik verilmesi gereken şey, bütün dil aktivitelerinde kültürel unsur aktarımının ön planda tutulmasıdır (İnce, 2013). Yabancı dil öğrenirken iki kültür birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir. Yabancı dil dersleri öğrencinin hem kendi kültürü hem de yabancı kültür ile buluştuğu, iki kültürün benzer ve farklı yanlarını kavrayıp karşılaştırmalar yaptığı bir alandır (Çifci, Batur ve Keklik, 2013).

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin Türk kültürünü tanımaları, kültürlerarası benzerlik ve farklılıklar konusunda mukayese yapabilmeleri açısından ders kitaplarında kültürel tanıtım ile ilgili yer verilmesi gereken konulardan biri de Türkiye'de ve Dünya'da tanınmış kişilerdir. Her milletin, çeşitli bilim ve sanat dallarında tanınmış üyelerinin olduğu düşünüldüğünde bu kişileri içinde barındıran

dil eğitimi ile hem öğrencilerin kültürel gelişimi hem de dil öğrenimi açısından ilgilerinin artması sağlanacaktır (Erdal, ve diğerleri, 2019). Bu şekilde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler tanıdıkları ya da yeni tanıyacakları tanınmış kişiler aracılığıyla kültürel farkındalıklarını artırabilirler. Buna yönelik olarak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ile ilgili hazırlanan ders kitaplarında farklı ülkelerden, coğrafyalardan, kültürlerden gelen öğrencilerin ortak tanıyabilecekleri tanınmış kişiler ile birlikte yeni tanıştıkları Türk kültüründe önemli, etkili tanınmış şahsiyetlere yer verilmesinde yarar vardır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer alan tanınmış kişileri kültürel tanıtım açısından incelemek ve değerlendirmektir. Bu amaca yönelik olarak çalışma, aşağıdaki sorular doğrultusunda şekillendirilmiştir:

1. İstanbul Yabancılara Türkçe B1-B2 düzeyi ders kitaplarında hangi alanlarda tanınmış kişilere yer verilmiştir?
2. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 düzeyi ders kitaplarında hangi alanlarda tanınmış kişilere yer verilmiştir?
3. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe B1-B2 düzeyi ders kitaplarında hangi alanlarda tanınmış kişilere yer verilmiştir?
4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 düzeyi ders kitaplarında hangi alanlarda tanınmış kişilere yer verilmiştir?

Yöntem

Var olan durumu betimleme amacı taşıyan bu araştırma bu yönüyle tarama modelinde tasarlanmıştır. “Tarama modeli araştırma konusu ile ilgili mevcut durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, & Demirel, 2018)

Bu çalışmanın çalışma grubunu İstanbul, Gazi TÖMER, Yeni Hitit ve Yedi İklim ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ders kitaplarında yer alan metinler, etkinlikler ve görseller belge analizi yöntemi ile incelenerek elde edilen veriler belirli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Olgu ya da olguların araştırılması hususunda bilgi içeren yazılı materyallerin analizine dayanan belge analizinde müfredat programları, yazışmalar, toplantı tutanakları, ders kitapları, öğrenci kayıtları, öğretmen ve öğrenci el kitapları, ders ve ünite planları vb. dokümanlar kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187).

Çalışma İstanbul B1, İstanbul B2, Yeni Hitit 2 (B1-B2), Gazi TÖMER B1, Gazi TÖMER B2, Yedi İklim B1 ve Yedi İklim B2 ders kitapları ile sınırlandırılmıştır. Aynı yayınlara ait çalışma kitapları bu araştırmanın kapsamına dahil edilmemiştir.

Bulgular

Türk ve Dünya Tarihi için Önemli Kişiler

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kitlenin kültürler arası karşılaştırma yaparak Türk kültürünü tanımalarında ders kitaplarındaki dünyaca tanınan tarihi kişiliklerin etkileri olduğu söylenebilir. Yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları incelendiğinde Türk ve Dünya tarihi açısından önemli tarihi kişilerin, liderlerin ve devlet adamlarının yer aldığı tespit edilmiştir. Yeni Hitit 2 ders kitabının 127. sayfasında “Bugün 23 Nisan Neşe Doluyor İnsan” adlı dinleme metninde, Mustafa Kemal

Atatürk'ün adı geçmekte ve Atatürk'ün bu bayramı, tüm çocuklara armağan ettiğinden bahsedilmektedir.

Gazi TÖMER B2 ders kitabının “Uzmanına Sor” adlı 2. ünitesinin 27. sayfasındaki dinleme etkinliğinde, Mustafa Kemal Atatürk'e yer verilmiştir. Atatürk'ün pek çok alanda geniş bir ufka sahip olduğu vurgulanmıştır. Onun sanata ve sanatçıya verdiği değer, sanat hakkındaki düşünceleri anlatılmıştır.

İstanbul Yabancılar için Türkçe B1-B2 ders kitabının 38. sayfasında, Osmanlı Padişahı IV. Mehmet'ten bahsedilmektedir. 78. sayfadaki “Tac Mahal” adlı okuma parçasında, Şah Cihan ve eşi Mümtaz Mahal'den bahsedilmiştir. 81. sayfadaki Mihrimah Sultan ve Mimar Sinan arasında aşk olduğunu anlatan “Kırık, Gizli ve Derin Bir Aşk Hikayesi” adlı dinleme metninde Kanuni Sultan Süleyman, Rüstem Paşa ve Hürrem Sultan'ın da isimleri geçmektedir.

Yedi İklim B1 ders kitabında “Ömür Dediğin” adlı ünitenin “Başarı Hikâyeleri” adlı alt bölümünde Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatı anlatılmış ve Atatürk'ün fotoğraflarına yer verilmiştir. Yedi İklim B2 ders kitabında “Tercihiniz Nedir?” adlı ünitenin “Hangi Sanattan Hoşlanırsınız” adlı alt bölümünde, “Sanatçı Kimdir” adlı konuşma etkinliğinde Mustafa Kemal Atatürk'ün sanatla ilgili sözlerinden yararlanılmıştır.

Bilim Adamları ve Mucitler

Kültürün alt kollarından birinin bilim olduğu düşünüldüğünde, kültürel tanıtım konusunda etkili olan ders materyallerinde bilim adamlarının ve bilimsel çalışmalarda öncülük etmiş, gerçekleştirdiği icatlarla yaşadıkları çağa yön vermiş kişilerin yer alması kaçınılmazdır. Bu bağlamda, yabancılar için Türkçe ders kitapları incelendiğinde, bilim adamlarına ve mucitlere yer verildiği görülmektedir.

Yeni Hitit 2 ders kitabının 7. ünitesinin 79. sayfasındaki “Tesadüfen Bulundular” adlı metinde, fotoğrafın mucidi Louis Daguerre, penisilini keşfeden Alexander Fleming ve dayanıklı camı bulan Fransız kimyager Edouard Benedictus'a yer verilmiştir. Aynı ünitenin 80. sayfasındaki eşleştirme etkinliğinde, Mors alfabesinin kâşifi Samuel Morse'nin telgraf mesajlarında kullanılmak üzere Mors alfabesini keşfettiği anlatılmaktadır. Aynı etkinlikte, ilk ambulans fikrini ortaya atan Dominique Larrey'den bahsedilmiştir. Kitabın 81. sayfasındaki “E-Posta Mucidi” adlı röportaj metninde telefonu icat eden Alexander Graham Bell'den ve Ray Tomilson'nun e-postayı icadından bahsedilmiştir. 82. sayfadaki “Fermuar Açar mı Kapar mı?” adlı dinleme metninde fermuarın kâşifi Judson'a yer verilmiştir. Görsel olarak mucitlerin fotoğrafları bulunmamaktadır. Kitabın 145. sayfasında, Albert Einstein'ın sadece fotoğrafına yer verilmiştir.

Gazi TÖMER B1 kitabının “Hayatı Okuyoruz” adlı 1. ünitesinin 6. sayfasında boşluk doldurma şeklinde hazırlanan yazma etkinliğinde, Prof. Dr. Üstün Dökmen'in Psikolog oluşuna yer verilen ve «Kelebekler ve İnsanlar» adlı kitabına değinilen metin, Üstün Dökmen'in ve kitabının görselleriyle desteklenmiştir. Aynı ünitenin 8. sayfasındaki «Yeteneklerini Keşfet» adlı okuma metninde Cahit Arf, doğum ve ölüm yılı gibi temel hayat bilgileriyle, dünyaca tanınmış bir matematikçi oluşuyla, matematik dünyasına kazandırdığı terimleriyle ve 10 Türk lirasının üzerinde resminin bulunuşuyla anlatılmış; 10. sayfasındaki yazma etkinliğinde Prof. Dr. Gazi Yaşargil ve Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu bilim insanı olarak tanıtılmıştır. Prof. Dr. Gazi Yaşargil, mikrosinir cerrahisinin kurucusu oluşuyla, Dünya Beyin Cerrahleri birliği tarafından «Yüzyılın Adamı» seçilmesiyle ve tıp alanındaki önemli buluşlarıyla kitapta yer almaktadır. Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, 50 yıldır çözülemeyen bir matematik kuramını bilim dünyasına kazandırarak 28 yaşında profesör ünvanını almasıyla, 1973'te Almanya'nın en yüksek Aleksandır Von Humboldt Bilim Ödülü'nü kazanan ilk kişi oluşuyla, 1975 yılında kendisi için özel bir kanun çıkması ve ilk defa “Türkiye Cumhuriyeti Profesörlüğü” ünvanının Oktay Sinanoğlu'na verilmesiyle, dünyada yeni kurulmaya başlayan “moleküler biyoloji” dalının ilk profesörlerinden birisi

oluşuyla ve kimya ve biyoloji alanında çalışmalarıyla tanıtılmıştır. Kitabın 80. sayfasındaki konuşma etkinliğinde, Aristo ve Platon'un sözlerinden yararlanılmıştır. Gazi TÖMER B2 kitabında yer alan “Uzmanına Sor” adlı ünitenin 36. sayfasında “Üstün Zekâlıların Eğitimi” adlı okuma metninde Howard Gardner’a ve oluşturduğu Çoklu Zekâ Kuramı’na yer verilmiştir. “Bilimden Dünyamıza” adlı ünitenin 69. sayfasındaki dinleme metninde, Galilei’ye ve matematik hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. “Sanattan Bilime” adlı ünitenin 94. sayfasındaki metinde simülasyonun tarihi anlatılırken ilk uçak simülatörünü icat eden Edward Link’ten bahsedilmiş ancak görsel kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılar için Türkçe B1 ders kitabının 41. sayfasındaki 2. etkinlikte, etken yapıdaki cümlelerin edilgen yapıya çevrilmesi için kullanılan cümlelerden birinde Behçet Hastalığını ilk tanımlayan Hulusi Behçet’in adı geçmektedir. 96. sayfadaki “Başarabilmek” adlı okuma metninde Albert Einstein ve Thomas Edison’un başarı hikayelerinden bahsedilmiş, biri gençlik dönemine, biri bilinen başarılı dönemlerine ait birer görsellerine yer verilmiştir. B2 düzeyi ders kitabının 24. sayfasındaki eşleştirme etkinliğinde yer alan isimler ve icatları da şunlardır: Dr. Coover- yapıştırıcı, Costantin Fahlberg- tatlandırıcı şeker, Wilson Greatbatch -kalp pili, Percy Spencer -mikrodalga fırın. 30. sayfada yer alan “Günümüzde İletişim” adlı metinde Facebook’un kurucusu olarak Marc Zuckerberg’in ismi geçmektedir. 41. sayfadaki 2. etkinlikte etken yapıdaki cümlelerin edilgen yapıya çevrilmesi için kullanılan cümlelerde elektrikli süpürgeyi icat eden Hubert Booth, kot pantolonu tasarlayan Levi Strauss, ilk bulaşık makinesini üreten W. A. Cockran’ın adı geçmektedir.

Yedi İklim B2 ders kitabındaki “Değerlerimiz” adlı ünitenin dil bilgisi konusu olan “-dığı zaman, -dığında, -dığı sırada” kalıplarının pekiştirilmesi amacıyla yer alan boşluk tamamlama etkinliğinde, Einstein ile ilgili bilgilere yer verilmiş ve metin Einstein görseli ile desteklenmiştir. “Tercihiniz Nedir?” adlı ünitenin “Hangi Sanattan Hoşlanırsınız?” adlı alt bölümünde, “Sanatların En Büyüğü Yaşama Sanatı” adlı dinleme etkinliğinde Cornell Üniversitesinden Gerontoloji (İhtiyarlık Sorunları) Uzmanı Karl A. Pillemer’in görüşlerine yer verilmiştir. Ancak Karl Pillemer’in görseline yer verilmemiştir. “Öğrendim, Çalıştım, Başardım” adlı ünitenin “Nasıl Başardılar” adlı alt bölümünde “Kendinize Örnek Aldığınız Tanınmış Kişileri Anlatınız.” adlı konuşma etkinliğinde Einstein görselinden yararlanılmıştır.

Sporcular

Yabancı Dil Olarak Türkçe ders kitapları incelendiğinde spor alanında tanınmış yerli ve yabancı çok sayıda sporcuya yer verildiği söylenebilir.

Yeni Hitit 2 ders kitabının 22. sayfasında “İlk Sporlar” adlı metinde Amerikalı Dr. James Naismith’e yer verilmiştir. Metinde Dr. James Naismith’in Amerikalı olduğu ve basketbol sporunun gelişmesi için çabalar gösterdiği belirtilmiştir. Aynı zamanda metni destekleyecek nitelikte Dr. James Naismith’in fotoğrafı bulunmaktadır. Aynı metinde yer alan “doğmuştur” kelimesinin anlamını pekiştirmek amacıyla verilen örneklerde “Tanınmış futbolcu Ronaldinho 1980’de Brezilya’da doğmuştur.” cümlesi ile Ronaldinho’ya yer verilmiştir. Ancak metinde Ronaldinho’ya ait görsel bulunmamaktadır. 23. sayfada “Olimpiyat Tarihinde İlginç Notlar” adlı yerleştirme-eşleştirme etkinliğinde, Polonyalı Stella Walsh, Rus Martin Klein ve Finlandiyalı Alfred Askainen’nin Olimpiyat rekorlarından bahsedilmiştir. Etkinlikte adı geçen sporculara ait görseller bulunmamaktadır. 24. sayfada “Sporun Altın Çocukları” adlı okuma metninde Pele olarak tanınan Edson Arantes do Nascimento’nun futboldaki başarısı, dövüş sanatları ustası Bruce Lee’nin başarısı ve felsefesi, Maria Sharapova’nın tenis sporu ile ilgili başarıları anlatılmış ve metin tanınmış sporculara ait görseller ile desteklenmiştir. 25. sayfadaki dinleme etkinliğinde eski Türk milli basketbolcu İbrahim Kutluay’ın mesleki hayatıyla ilgili sorulara yer verilmiştir ancak etkinlikte İbrahim Kutluay’a ait bir görsel paylaşılmamıştır. 38. sayfada “Tamamlayalım, başlığını bulalım” etkinliğinde dünyayı tersten dolaşan ilk kadın olan yelken sporcusu

Dee Caffari'nin hayatı, spora nasıl başladığı ve başarıları konu edilmiş, aynı zamanda metin Dee Caffari'ye ait görselle desteklenmiştir.

İstanbul B2 ders kitabının 96. sayfasındaki “Başarabilmek” adlı metinde Lionel Messi ve Lance Armstrong'un başarı hikayelerine yer verilmiş ve metin sporculara ait görsellerle desteklenmiştir.

Yedi İklim B1 ders kitabının 22. sayfasındaki “Haberin Var mı?” adlı ünitenin dil bilgisi konusu olan “-makta üstüne yok” kalıbı ile ilgili olarak “Futbol oynamakta üstüne yok” örneği ile ilgili olarak futbolcu Mesut Özil'in görseline yer verilmiştir. Aynı dil bilgisi konusu ile ilgili 25. sayfa da yer alan tablo işaretleme etkinliğinde futbolcu Hamit Altıntop, basketbolcu Hidayet Türkoğlu, Ralli pilotu Volkan Işık ve bilardo oyuncusu Semih Sayginer'in görseline yer verilmiştir. 100. sayfa da “Bu Kim” adlı dinleme metninde engelli sporcu ve sanatçılar konusu işlenmiş ve konu ile ilgili olarak Jim Abbott, Eli Bowen ve Nazmiye Muslu tanıtılmıştır. Metinde Eli Bowen'in bacakları olması gerekenden kısa olduğu için ellerini kullanarak çalıştığı ve “Bacaksız Akrobat” olarak Avrupa turnesine çıkarak ün kazandığı; Jim Abbot'un sağ eli olmadığı halde beysbol sporunda ün kazandığı; 12 yaşında belden aşağısı felç olan Nazmiye Muslu'nun halter alanında nasıl başarılı olduğu anlatılmaktadır. 103. sayfa da “Engelleri Kaldırılım” adlı ünite de ki okuma metninde görme engelli dağcı Erik Weihenmayer tanıtılmıştır. Ancak görselde Jeff Evans'ın fotoğrafı kullanılmıştır. Buna göre metin ile görselin birbiri ile uyumlu olmadığı söylenebilir.

Türk ve Dünya Edebiyatından Şair ve Yazarlar

Kültürü oluşturan unsurlardan biri de edebiyattır. Buna bağlı olarak Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında kültürel tanıtım açısından Türk ve Dünya edebiyatındaki önemli isimlere geniş ölçüde yer verilmesi gerektiği söylenebilir. Türk edebiyatı ile ilgili önemli şair ve yazarların tanıtılması ve eserlerine yer verilmesinin, öğrencilerin Türk kültürünü tanımalarına olanak sağlayacağı, Dünya edebiyatından önemli isimlere yer verilmesinin de öğrencilerin kültürler arası mukayese yapmalarında etkili olacağı düşünülebilir.

Yeni Hitit 2 ders kitabının 37. sayfasında, tanınmış İrlandalı yazar Oscar Wilde'a ait “Hayal Dünyası” adlı hikâye metni bulunmaktadır. Metnin sonunda yazarın adı verilmiş ancak yazara ait bir görsel paylaşılmamıştır. 54. sayfadaki boşluk doldurma etkinliğinde, Çinli ozan Kuan – Tzu'a ait “Eğitim” adlı şiire yer verilmiş ve şiirin sonunda “Kuan – Tzu (Çinli ozan) (MÖ 1000)” şeklinde ozanın adı belirtilmiş ancak ozana ait görselle yer verilmemiştir. 57. sayfa da, “Bir Okul Anısı”nı anlatan Yalvaç Ural'ın metni yer almaktadır. 96. sayfa da, köy hayatının önemini bilen yaşlı adamın “Şehirliye Anlatması Zor” konulu hikâye metni Mehmet Uhri tarafından yazılmıştır. 125. sayfa da “Titanic Neden Battı?” adlı okuma metninde gençken denizcilik yapan daha sonra yazarlık yapmaya başlayan Amerikalı yazar Morgan Robertson'nun gerçek Titan deniz kazası gerçekleşmeden önce on dört yıl yazdığı “Titan Kazası” romanında yazdıklarının gerçek Titanic kazasıyla benzerlikleri anlatılmıştır. Metinde görselle yer verilmemiştir. 128. sayfa da eski bayramların özlemini dile getiren “Ah Nerede O Eski Bayramlar” metninin yazarının Can Dünder olduğu belirtilmiş ve metni destekleyecek nitelikte yazarın görseline yer verilmiştir.

Gazi TÖMER B1 ders kitabının 34. sayfasındaki diyalog metninde Elif Şafak'a yer verilmiştir ve yazarın «Aşk» ve «İskender» adlı eserlerinin adı geçmektedir. Metin için tasarlanan görselde, “Aşk” kitabının kapak fotoğrafıyla birlikte Elif Şafak'ın görseline yer verilmiştir. Aynı sayfa da, İngiliz Filolog J. R. R. Tolkien'in “Yüzüklerin Efendisi” adlı sinemaya uyarlanan kitabından yola çıkılarak öğrencilerden okudukları kitabın filmini izlemeleri ile ilgili düşüncelerini anlatmalarını istenmiş ve etkinlik, Yüzüklerin Efendisi kitabının kapağı ve aynı isimdeki filmin afişi ile desteklenmiştir. 35. sayfadaki yazma etkinliğinde, Amerikalı yazar Jack London “Beyaz Diş” adlı eseriyle yer almaktadır. Etkinlikte kitabın fotoğrafı bulunmakla birlikte, Jack London'a ait görsel bulunmamaktadır. 52.

sayfadaki konuşma etkinliğinde, Arjantinli yazar Jorge Luis Borges tanıtılırken, yazarın şiiri verilmiş, herhangi bir görsel yer almamıştır. Aynı sayfada yer alan konuşma etkinliğinde, Dave Freeman'a ve yazarın “Ölmeden Önce Yapmanız Gereken 100 Şey” adlı kitabına yer verilmiş ancak kitapla ya da yazarla ilgili bir görsel paylaşılmamıştır. 60. sayfada “Yunus Emre'ye Mektup” adlı okuma metninde, Yunus Emre'nin şairliğine, “Yaratılanı sev, Yaratan'dan ötürü...” sözünden beslenen sevgi ve hoşgörü temelli hayat öğretisine, Anadolu'daki önemine değinilmiş ve metnin arka planında Yunus Emre'nin görseline yer verilmiştir. 63. sayfada dinleme etkinliği olarak Cahit Sıtkı Tarancı'nın “Memleket İsterim” adlı şiirine yer verilmiş ve metin Cahit Sıtkı Tarancı'nın bir resmi ile desteklenmiştir. 80. sayfada yer alan yazma etkinliğinde, Mevlana'nın doğum tarihi ve yaşadığı yer, “Mesnevi” adlı eseri, insan sevgisi, UNESCO tarafından 2007 yılının onu anmak için seçilmesi ve geçmişten günümüze kadar varlığını devam ettirmiş çeşitli sözleri konu edilmiştir. Etkinlikte, Mevlana'nın bir resmi yer almaktadır. 90. sayfada yer alan okuma metninde Amerikalı yazar Ray Bradbury'nin 1951'de yayımlanan tanınmış bilimkurgu romanı “Bilim Kurgunun Kıyıları: Fahrenheit 451” tanıtılmaktadır. Metinde, okur tarafından çok sevildiği söylenen bu romanın aynı isimle 1966'da beyaz perdeye de aktarıldığından bahsedilmiştir. Metinle ilgili görselde, yazarın ve kitabının kapak fotoğrafı yer almaktadır.

Gazi TÖMER B2 ders kitabının 24. sayfasındaki “Güzel Sanatlar” adlı okuma metninde, Fuzuli'nin 16. yüzyıl Türk şiirindeki yeri ve Leyla ile Mecnun Mesnevisine değinilirken, Fuzuli ile ilgili bir görsel yer verilmemiştir. 45. sayfadaki yazma etkinliğinde, öğrencilerden Behçet Necatigil'in “Gizli Sevda” şiirinden hareketle bir öykü yazmaları istenmektedir. Etkinlikte şair ile ilgili görsel kullanılmamıştır. 52. sayfadaki “Her Yazar Kendini mi Yazar?” adlı okuma metninde, Muzaffer İzgü'nün “Zıkkımın Kökü” adlı eserinden bahsedilerek aslında yazarın bu eserinde kendi hayatını anlattığı dile getirilmiştir. Metin, kitap kapağına ait görselle desteklenmiş ancak Muzaffer İzgü'nün görseline yer verilmemiştir. 70. sayfadaki okuma metninde, Refik Halit Karay'ın “Eskici” adlı hikâyesinden bir bölüme yer verilmiş, metin yazarın ve “Dişi Örümcek” ve “İstanbul'un Bir Yüzü” adlı kitaplarının görselleri ile desteklenmiştir. 78. sayfadaki okuma metninde, İspanyol yazar Cervantes'in roman türünün ilk örneği sayılan “Don Kişot” adlı eserine ve görsel olarak Cervantes'in resmine yer verilmiştir. 81. sayfadaki dinleme metninde, Rus yazar Tolstoy'un “Savaş ve Barış” kitabından bahsedilmiş ve kitabın kapağının görseli ile Tolstoy'a ait bir görsel kullanılmıştır.

İstanbul B2 ders kitabının 39. sayfasında farklı ülkelerde bulunan oyuncak müzeleri ve ülkemizde 2005 yılında oyuncak müzesi kuran Sunay Akın'dan bahsedilmiş ancak Sunay Akın'la ilgili görsel yer verilmemiştir. 45. sayfadaki “Kişilik ve Karakter” adlı okuma metninde, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın “Marifetname” adlı eserinde insanların dış görünüşlerine göre karakter analizi yaptığı dile getirilmiş ve metin, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın temsili bir çizim portresi ile desteklenmiştir. 51. sayfadaki dinleme etkinliğinde, Orhan Veli Kanık'ın “Anlatamıyorum” adlı şiirine ve şairin resmine yer verilmiştir.

Yedi İklim B1 ders kitabında “Ömür Dediğin” adlı ünitenin “Başarı Hikayeleri” adlı metnin sonunda Cahit Zarifoğlu, Turgut Uyar, Gülten Akın, Ece Ayhan, Atilla İlhan, Edip Cansever, Erdem Bayazıt, Cahit Koytak, Ülkü Tamer, Atol Behramoğlu, Haydar Ergülen, Ahmet Arif, Asaf Halet, İlhan Berk, Halide Nusret Zorlutuna, Cemal Süreyya, Arif Ay, Hilmi Yavuz, Behçet Necatigil, Lale Müldür, Metin Eroğlu, Özdemir Asaf, Can Yücel, Arif Nihat Asya, Sezai Karakoç, Ahmet Muhip Dranas, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek, Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Cahit Sıtkı Tarancı, Mehmet Akif Ersoy, Muallim Naci, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Nazım Hikmet Ran, Orhan Veli, İsmet Özel'in çizim görsellerine yer verilmiştir. 161. sayfadaki “Kendi Hikayem” adlı okuma metninde yazar Ayşe Kulin'in hayatı ve yazmaya nasıl başladığı anlatılırken, Ayşe Kulin'in “Hayat” adlı kitabının kapak fotoğrafı görsel olarak kullanılmıştır.

Yedi İklim B2 ders kitabının 106. sayfasında “Nerede Yaşamak İstersiniz” adlı okuma ve konuşma etkinliğinde, Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Memleket İsterim” şiirine yer verilmiştir. Şiir, Cahit Sıtkı Tarancı’nın görseli ile desteklenmiştir. 155, 156 ve 157. sayfada yer alan “Nasıl Başardılar” adlı okuma etkinliğinde Balzac, William Faulkner, Thomas Mann, Joseph Heller, Ayn Rand, Cemil Meriç’in nasıl çalıştıkları ve nasıl başarılı oldukları ile ilgili bir okuma etkinliği yer almaktadır. Okuma metinleri, kişilere ait çizim ve fotoğraf şeklindeki görsellerle desteklenmiştir.

Müzisyenler

Kültürü oluşturan unsurlardan biri olan müziğin, dilleri farklı olan toplulukların da ortak duygularını yansıtabildikleri bir ifade aracı olduğu söylenebilir. Dünyanın farklı bölgelerinden gelen öğrencileri müzik paydasında birleştirmek açısından ders kitaplarında yerli ve yabancı müzik sanatçıları ve eserlerine yer vermenin yerinde olacağı düşünülebilir. Bu açıdan ders kitapları incelendiğinde aşağıda belirtilen hususlar dikkat çekmektedir:

Yeni Hitit 2 ders kitabının 144. sayfasındaki “Marjinal Olmak İçin Yaşamadım” adlı metinde Hayko Cepkin’den bahsedilmiş ve metni destekleyecek nitelikte Hayko Cepkin’in fotoğrafı kullanılmıştır.

Gazi TÖMER B2 ders kitabının 24. sayfasındaki “Güzel Sanatlar” adlı okuma metninde İtri’nin bestekârlığından bahsedilmiş ve Segâh Bayram Tekbiri’yle değinilmiştir. Sanatçı ile ilgili bir görsel kullanılmamıştır. 42. sayfadaki “Ankara’da Kültür Sanat Akarsu Belediyesi Mayıs Ayı Kültür Sanat Programı” adlı okuma metninde, Çaykovski’nin ve “Kuğu Gölü Balesi” adlı eseri, Senfoni Orkestrasının Alman müzisyen Wagner’in çok sesli müziğini seslendireceği, Şebnem Ferah, İmelda May, Palya Bea ve Jasmin Levy’nin konserlerinin olacağı belirtilmiş ve metnin arka planında sanatçılarla ilgili belirgin olmayan görseller kullanılmıştır.

İstanbul B1 ders kitabının 31. sayfasındaki “Senden Bir Şey Olmaz” adlı dinleme metninde, Sezen Aksu’nun başarıya ulaşmadan önce karşılaştığı engellerden bahsedilmiş ve bir görseline yer verilmiştir.

İstanbul B2 ders kitabının 51. sayfasındaki konuşma etkinliğinde, Vivaldi’nin “4 Mevsim” adlı eserinin hangi duyguları hissettirdiğine dair bir soruya yer verilmiş ancak sanatçının görseli paylaşılmamıştır.

Yedi İklim B1 ders kitabının 22. sayfasındaki “Haberin Var mı?” adlı ünitenin dil bilgisi konusu olan “-makta üstüne yok” kalıbı ile ilgili olarak “Saz çalmakta üstüne yok” örneği ve Neşet Ertaş görseline yer verilmiştir. 28. sayfadaki “Türkü Baba” adlı okuma metninde Neşet Ertaş’ın hayatı anlatılırken, sonraki dinleme etkinliğinde Neşet Ertaş’ın “Yalan Dünya” türküsüne yer verilmiş ve Neşet Ertaş’ın fotoğraflarından oluşan görsellerle desteklenmiştir. 93. sayfadaki dinleme metninde Beethoven tanıtılarak, Beethoven’ın doğum yılı ve yeri, ailesi, eğitimi, müzik alanındaki başarıları ile ilgili bilgilere yer verilmiş ve metinde Beethoven’ın fotoğrafı görsel olarak kullanılmıştır. 106. sayfadaki Serbest Okuma metninde Aşık Veysel’in doğum yılı ve doğum yeri, hastalığı sonucunda gözlerini kaybetmesi, şiirleri ile ilgili bilgiler ve görsel olarak Aşık Veysel’e ait bir fotoğraf yer almaktadır. 162. sayfada İdil Biret’le yapılmış bir söyleşi ile ilgili dinleme metnine yer verilmiştir. Bu metinde İdil Biret’in müziğe nasıl başladığı ve müzik kariyeri ile ilgili bilgiler yer anlatılırken, İdil Biret’in fotoğrafları kullanılmıştır.

Sinema ve Tiyatro Sanatçıları

Sinema ve tiyatronun kültürü oluşturan unsurlardan ikisi olduğu düşünüldüğünde kültürel tanıtım bağlamında sinema ve tiyatro sanatçılarından yararlanılması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda, yabancılara Türkçe öğretiminde yararlanılan en temel materyaller olan ders kitaplarında

metin ve görsellerde sinema ve tiyatro sanatçılarında yer verilebilir. Araştırmaya konu olan ders kitapları incelendiğinde, sinema ve tiyatro alanında tanınmış sanatçıların yer aldığı tespit edilmiştir.

Yeni Hitit 2 ders kitabının 8. sayfasında dilbilgisi konusu olan (-malı/-meli gereklilik kipi) öğretimine yönelik tamamlayıcı etkinliğinde, Cem Yılmaz'ın adı: “ Cem Yılmaz'ın son filmi harika. Mutlaka sen de izlemelisin.” şeklinde geçmektedir ancak Cem Yılmaz'ın görseline yer verilmemiştir. Kitabın 105. sayfasında dokuzuncu üniteye yer alan “Dünden Bugüne Sinema” adı altındaki “Eşleyelim, işaretleyelim” dinleme etkinliğinde Georges Melles, David Wark Griffith, Stanley Kubrick ve kısa belgesel çeken ilk Türk Fuat Uzkınay gibi tanınmış film yönetmenlerine yer verilmiştir ancak söz konusu film yönetmenlerinin fotoğrafları bulunmamaktadır. Ders kitabının 107. sayfasında “Ödül konuşması yapalım” adı altındaki canlandırma etkinliğinde en iyi yönetmen olarak Peter Jackson ve en iyi yardımcı kadın oyuncu olarak Renee Zellweger'in adı geçmektedir. Aynı etkinlikte en iyi erkek oyuncu olarak Dustin Hoffman'ın ödül konuşmalarına yer verilmiştir ancak yönetmen ve oyuncuların görselleri bulunmamaktadır. Kitabın 108. sayfasında “Altın Portakal'ın Genç Yüzleri” röportaj metninin içeriğinde film festivalinde ödül alan genç isimler olarak Vildan Atasever, Beste Bereket ve Ulaş İnanç'a ve bu kişilerin görsellerine yer verilmiştir. Kitabın 109. sayfasındaki “Cannes Heyecanı Başlıyor” adlı dinleme etkinliğinde, “Yaşamın Kıyısında – Yönetmeni: Fatih Akın, Alexandra -Yönetmeni: Alexander Sokurov, Nefes – Yönetmeni: Kim Kİ-Duk, Aşk Şarkıları – Yönetmeni: Cristophe Honore” şeklinde Fatih Akın, Alexander Sokurov, Kim Kİ-Duk ve Christophe Honore'nin hangi filmin yönetmenleri olduğu belirtilmiş ancak görsellerine yer verilmemiştir. Kitabın 110 ve 111. sayfalarında yer alan “Sevdiğim Filmler” metninde, “Casablanca” ve “Gone With the Wind” filmlerinin posterleri bulunmakta ve posterlerde film oyuncularını olan Vivien Leigh, Paul Henreid, Ingrid Bergman, Humphrey Bogart'ın fotoğrafları ve adları yer almaktadır. Kitabın 113. sayfasında yer alan “Haftanın Filmleri” adlı tanıtım metninde “Aşk Oyunu” ve “Zamana Karşı” filmleri ve oyuncularını Jane Hudson ve Kevin Jordan adı geçmektedir ancak oyuncuların fotoğrafları bulunmamaktadır.

Gazi TÖMER B1 kitabının içerisinde bazen detaylı bir şekilde bazen de sadece ismen olmak üzere yedi sinema sanatçısından bahsedildiği saptanmıştır. Kitabın “Göründüğü Gibi Değil” adlı 2. Ünitesinin 34. sayfasında J. R. R. Tolkien'in kitabı ve sinemaya uyarlanmasıyla ilgili bir konuşma etkinliğinde Yüzüklerin Efendisi film afişi kullanılmış ve afişte filmin başrol oyuncularını olan Elijah Wood, Liv Tyler, Orlando Bloom'a ve kitabın fotoğrafına yer verilmiştir. Kitabın “Hikayeler ve Hayatımız” adlı 5. ünitesinin 92. sayfasındaki yazma etkinliğinde Matrix filminin afişine yer verilmiştir. Afişte filmin başrol oyuncularını Keanu Reeves, Laurence Fishburne, Carrie-Anne Moss ve Hugo Weaving yer almaktadır.

Gazi TÖMER B2 kitabının içerisinde bazen detaylı olarak bazen de sadece ismi geçirilerek, yirmi dört sinema-tiyatro sanatçısından bahsedilmiştir. Kitabın “Kültür Sanat” adlı 3. ünitesinin 42. sayfasındaki “Ankara'da Kültür Sanat: Akarsu Belediyesi Mayıs Ayı Kültür Sanat Programı” adlı okuma metninin “Tiyatro Günleri” adlı bölümünde Moliere, Shakespeare, Haldun Taner ve Turgut Özakman'ın eserlerinin sahneleneceği belirtilmektedir. Aynı ünitenin 58 ve 59. sayfalarındaki “Nuri Bilge Ceylan: Bir Doğa Fotoğrafçısı” adlı okuma metninde, Nuri Bilge Ceylan'ın “Bir Zamanlar Anadolu'da” adlı filmi ve Nuri Bilge Ceylan'ın yönetmen kişiliği ele alınmış ve görsel olarak Nuri Bilge Ceylan'ın bir fotoğrafına yer verilmiştir. Metne ait anlama etkinliğinde yer verilen filmin afişinde oyuncular Yılmaz Erdoğan, Muhammet Uzuner ve Taner Birsnel bulunmaktadır. 3. ünitenin 61. sayfasındaki yazma etkinliğindeki “Ben Sam” filminin içeriğiyle ilgili bölümde Beatles grubundan bahsedilmiş ve görsel olarak kullanılan filmin afişinde yönetmen Jessie Nelson'ın ve oyuncular Dakota Fanning, Sean Penn, Michelle Pfeiffer, Elle Fanning ve Dianne Wiest'in ismine yer verilmiştir. 63. sayfadaki dinleme etkinliğinde Robin Williams'ın oyuncu oluşundan bahsedilmektedir.

İstanbul Yabancılar için Türkçe B1-B2 ders kitabının 99. sayfasında Şener Şen'in bir fotoğrafına ve dinleme etkinliğinde “Neşeli Günler” filmindeki bir tiradına yer verilmiştir.

Yedi İklim B1 ders kitabının 20. sayfasındaki “Haberler” konusunda haber türleri ile ilgili bilgi verilirken, görsel-bilgi eşleştirmesinde magazin haberleri örneği olarak Brad Pitt ve Angelina Jolie'nin görseline yer verilmiştir. Kitabın 43. sayfasındaki ‘Babam ve Oğlum’ filmi ile ilgili okuma etkinliğinde filmin konusu anlatılmış ve görselde yararlanılan filmin afişinde oyuncular Çetin Tekindor, Hümeysra, Fikret Kuşkan, Özge Özberk ve Ege Tanman'a yer verilmiştir. Kitaptaki “Engelleri Kaldıralım” ünitesinin 98 ve 99. sayfalarında, “Rain Man” filminin konusu anlatılırken görselde kullanılan film sahnelerinde filmin oyuncuları Tom Cruise ve Dustin Hoffman yer almaktadır. Kitabın 120. sayfasındaki “Kurgu” ünitesinde “Film Dünyası” adlı dinleme etkinliğinde komedi filmleri, tarihi filmler, bilim kurgu filmleri, korku filmleri ve romantik filmler ile ilgili bilgiler verilmiş ve öğrencilerin bu bilgileri film afişlerine ait görsellerle eşleştirmeleri istenmiştir. Konu ile ilgili görsel olarak kullanılan “Aşk Tesadüfleri Sever”, “Araf”, “120”, “Gol Kralı”, “2012” film afişlerinde Mehmet Günsür, Belçim Bilgin, Murat Yıldırım, Akasya Asiltürkmen, Özge Özberk, Burak Sergen, Cansel Elçin, Kemal Sunal'ın fotoğrafları yer almaktadır. Aynı üniteye yazma etkinliğinde “Babam ve Oğlum” filminin sahnelerinden kesitlere yer verilerek öğrencilerden bu kesitlerden hareketle filmin senaryosunu oluşturmaları istenmektedir. Film sahnelerinde Hümeysra, Çetin Tekindor, Şerif Sezer, Özge Özberk'in görsellerine yer verilmiştir. Kitabın “Ömür Dediğin” adlı ünitesindeki “Unutulmayan Türk Aşk Filmleri” adlı konuşma etkinliğinde öğrencilerden film afişleri ile ilgili görsellerden yararlanarak konu ile ilgili konuşmaları istenmektedir. Konu ile ilgili yer alan afişlerde Türkan Şoray, Kartal Tibet, Fikret Hakan, Kadir İnanır, Humphrey Bogard, Ingrid Bergman, Leonardo Di Caprio, Kate Winslet, Ali MacGraw, Ryan O'Neal yer almaktadır. Yine aynı ünitenin 153. Sayfasında “Çalikuşu” filmi anlatılmış ve öğrencilerden örnekteki gibi bir film tanıtımları istenmiştir. Görsel olarak filmin oyuncuları Türkan Şoray ve Kartal Tibet'in resimlerine yer verilmiştir. Kitabın 166. sayfasındaki serbest okuma etkinliğinde tanınmış Yeşilçam oyuncularından Adile Naşit ve Münir Özkul tanıtılırken, ‘Aile Şerefi’, ‘Neşeli Günler’, ‘Bizim Aile’, ‘Gülen Gözler’ filmlerinden bahsedilmiş ve oyuncuların bu filmlerde aldıkları roller hakkında bilgi verilmiştir. Bu filmlerde Münir Özkul'un “adil, babacan, dürüst bir baba”, Adile Naşit'in “aileyi bir arada tutan, birlik ve beraberliğe önem veren, eşine hep destek olan fedakâr anne” rolünde oynadığı belirtilmektedir.

Masal Kahramanları ve Mitolojik Karakterler

Bir milletin kültürünü oluşturan değerlerin içinde edebiyat önemli bir yer tutmaktadır. Edebiyatın önemli bir malzemesi de mitoloji ve masallardır. Ait olduğu milletin inançlarını, yaşam şekillerini yansıtan masallar ve mitolojik ürünler, kültürel tanıtım açısından ders kitaplarında yer alması gereken metinler olarak düşünülebilir.

Yeni Hitit 2 ders kitabının 10. ünitesinin kapak görselinde ve içeriğinde mitolojideki tanrılara yer verilmiştir. 114. sayfada “Mitler” adlı metinde Türk mitolojisinde Telepinu'nun bolluk ve bitki tanrısı olduğundan; Japon mitolojisinde Baku'nun kâbusları yiyerek yok ettiğinden; Eski Yunanda Athena'nın en büyük tanrı olan Zeus'un kızı olduğundan ve şehri düşmanlardan koruduğuna inanıldığından; Mısır mitolojisinde ise en büyük tanrılardan birinin güneş tanrısı Ra olduğundan bahsedilmektedir. 116. sayfadaki “Eros'un Aşkı” efsanesinde Zeus, Aphrodite, Psykhe tanrılarının adı da geçmekte ve Eros'un resmi bulunmaktadır. 117. sayfadaki “Gazetelerde Mitoloji” adlı metinde Yunan mitolojisindeki Leandros ve Hero'nun aşkını anlatmak üzere İngiltere'den Türkiye'ye beş amatör yüzücü geldiği ve Ankara'da Roma Hamamı kazılırken savaş tanrısı Hermes'in heykelinin bulunduğu anlatılmıştır. Aynı sayfadaki “Seçelim, sürdürelim” etkinliğinde “Aphrodite (Aşk Tanrıçası), Apollo (Müzik Tanrısı), Poseidon (Deniz Tanrısı)” şeklinde Yunan tanrılarının adı ve görevleri belirtilmiştir ancak görsel kullanılmamıştır.

Gazi TÖMER B1 kitabının “Hikâyeler ve Hayatımız” adlı 5. ünitesinin 83. sayfasındaki konuşma etkinliğinde «Kırmızı Başlıklı Kız» adlı masala ve bir görseline yer verilmiştir. Kitabın 84. sayfasındaki konuşma etkinliğinde Uyuyan Güzel, Pamuk Prenses, Keloğlan, Sindirella, Kurbağa Prens masallarının görsellerine yer verilmiştir. Aynı ünitenin 86. sayfasındaki okuma metninde mitolojiye göre Ekho'nun olağanüstü güzellikte ve kendisine âşık olanlara ilgi göstermeyen gururlu bir peri kızı olduğu; Narkissos'un ise yakışıklı bir avcı olduğundan bahsedilmiş ve aralarındaki aşk hikâyesi anlatılırken çizimlerle metin görselleştirilmiştir.

Gazi TÖMER B2 kitabının “Kültür Sanat” adlı 3. ünitesinin 56. sayfasında deyimlerle ilgili hazırlanmış olan deyim-görsel eşleştirme etkinliğinde “Bindiği dalı kesmek” deyiminin karşılığı olarak Nasreddin Hoca'nın görseline yer verilmiştir.

İstanbul Yabancılar için Türkçe B1-B2 ders kitabınının 38. sayfasındaki dinleme etkinliğinde Güneş Tanrısı Helios'un oğlu Phateon yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik olarak hazırlanan ders kitaplarındaki tanınmış kişileri kültürlerarası etkileşim ve kültürel tanıtım açısından inceleme amacı taşıyan bu çalışmada elde edilen veriler ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Çalışmanın örneklemini oluşturan ders kitaplarında yer alan Türk ve Dünya tarihi için önemli kişiler açısından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'e, söz konusu dört ders kitabında da yer verildiği tespit edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylere Türkiye'nin ve Türk kültürünün en güzel şekilde tanıtılması açısından kurucu önderimizin tanıtılması yararlıdır ancak tüm dünyaya örnek olacak özelliklerinin daha detaylı bir şekilde tanıtılması ve bolca görselle desteklenmesi önerilebilir.
2. Türk ve Dünya tarihi açısından kişilerin yer aldığı bölümlerde Türk tarihi ile ilgili önemli kişilerin yanında diğer dünya ülkeleri açısından önemli tarihi kişilerin yer almadığı gözlemlenmiştir. Türk tarihi açısından önemli kişilerin yanında diğer milletlerin tarihini etkilemiş, yönlendirmiş kişilerin de yer alması öğrencilerin kültürlerarası etkileşimini kolaylaştıracaktır.
3. Bilim adamları ve mucitler bölümünde, Yeni Hitit, İstanbul ve Yedi İklim ders kitaplarında yabancı bilim adamları ve mucitlere daha ağırlıklı yer verildiği; Gazi TÖMER ders kitabında Türk bilim adamlarının daha ağırlıklı yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu konu ile ilgili olarak Türkiye'de veya yurtdışında başarılı bilimsel çalışmalar gerçekleştiren bilim adamlarına daha fazla yer verilmesi gerektiği söylenebilir.
4. Sporcular bölümünde, Yeni Hitit ve İstanbul ders kitaplarında yabancı sporcuların ağırlıklı olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Buna karşılık Yedi İklim ders kitabında ağırlıklı olarak Türk sporculara yer verildiği gözlemlenmiştir.
5. Türk ve Dünya edebiyatından şair ve yazarlar bölümünde, Yeni Hitit ders kitabında Dünya edebiyatından isimlerin yanında Türk şair ve yazarlara fazla yer verilmediği gözlemlenmiştir. Gazi TÖMER, İstanbul ve Yedi İklim ders kitaplarında Türk şair ve yazarlara ağırlık verildiği tespit edilmiştir.
6. Müzisyenler ile ilgili bölümde, Yeni Hitit ders kitabında yeni nesil pop sanatçılara yer verildiği, Gazi TÖMER ve İstanbul ders kitaplarında Türk ve yabancı müzik

sanatçılarında birlikte yer verildiği, Yedi İklim ders kitaplarında Türk müzisyenlere ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Müziğin kültürün belirleyici unsurlarından biri olduğu düşünülürse ders kitaplarında müziğe ve müzisyenlere, özellikle Türk kültürü ve dünyadaki farklı kültürleri belirgin olarak tanıtıcı müzisyenlere yer verilmesi önerilebilir.

Genel olarak ders kitaplarında tanınmış kişiler konusu ile ilgili görsellerin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Bununla ilgili olarak kitapların tanınmış kişilerin çizim ya da fotoğraf görselleri ile daha da zenginleştirilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Çıfci, M., Batur, Z., & Keklik, S. (2013). Türkçenin Yabancı Dil olarak Öğretiminde Kültür. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 365-382). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdal, K., Saitoglou, A., Koyuncu, E., Gölen, G., Tanınmışsoy, K., Deveci, R., Uçar, T. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi A1-A2 Ders Kitaplarının Tanınmış Kişiler Tarafından İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi* (72), 237-248.
- Göçer, A., & Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Güzel, A., & Barın, E. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İnce, B. (2013). Yabancı Dil Öğretiminin Temel ve Genel İlkeleri. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 143-158). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Öztürk, B. K. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı - Süreç ve Etkinlikler. F. Yıldırım, & B. Tüfekçioğlu içinde, *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 325-352). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Katkı Oranı Dağılımı:

Sıla Türkay Yavuzel: %20, Kelime Erdal: %17, Gülşah Gölen: % 9, Kübra Nur Ünlüsoy Mert: % 9, Raziye Deveci: % 9, Aise Saitoglou: % 9, Emine Özoğul: % 9, Rumeysa Bal: % 9, Tarık Uçar: % 9 oranında katkı sağlamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.